

Hội thảo quốc tế: “Nhà nước pháp quyền: Một số vấn đề lý luận và thực tiễn”

Ngày 20/12/2012, tại Hà Nội, Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn, Đại học quốc gia Hà Nội đã tổ chức Hội thảo quốc tế với chủ đề: “*Nhà nước pháp quyền: Một số vấn đề lý luận và thực tiễn*”. Tham dự Hội thảo có các nhà khoa học trong và ngoài nước đến từ các viện nghiên cứu, các trường đại học và đông đảo các nghiên cứu sinh, học viên cao học, sinh viên thuộc các chuyên ngành như triết học, chính trị học,... Hội thảo đã nhận được gần 60 bài tham luận của các nhà khoa học nghiên cứu về nhà nước pháp quyền. Mục tiêu của Hội thảo là nhận diện, định vị và lý giải những vấn đề liên quan đến nhà nước pháp quyền với tính cách một vấn đề lý luận và thực tiễn rất quan trọng của Việt Nam trong những năm đầu thế kỷ XXI nhằm góp phần xây dựng đất nước Việt Nam ngày càng phát triển, tiến bộ và mang đậm tính nhân văn vì mục tiêu phát triển con người.

Các đại biểu nhận định, nhận thức về nhà nước pháp quyền đã và đang phải trải qua một quá trình không đơn giản. Tại Hội thảo có nhiều ý kiến tranh luận đa dạng và khác nhau, nhưng tất cả đều thống nhất được rằng, nhà nước pháp quyền trước hết phải là một nhà nước dân chủ, đề cao pháp luật cũng chính là để bảo vệ quyền tự do, dân chủ của nhân dân.

Về phương diện *lý luận*, các nhà khoa học đã đi tới một số khẳng định quan trọng: nhà nước pháp quyền không phải là một kiểu nhà nước mà là

một giá trị phổ biến, là biểu hiện của một trình độ phát triển dân chủ. Với quan niệm này, nhà nước pháp quyền đã được nhìn nhận như một cách thức tổ chức nền dân chủ, cách thức tổ chức nhà nước và xã hội trên nền tảng dân chủ. Các giá trị phổ biến của nó được trình bày dưới các dạng thức khác nhau và phụ thuộc vào lập trường chính trị - pháp lý, quan điểm học thuật của mỗi người, nhưng về thực chất, đều nhấn mạnh các giá trị: tập trung của chế độ dân chủ; bộ máy nhà nước pháp quyền được tổ chức và vận hành trên cơ sở các nguyên tắc tổ chức quyền lực một cách dân chủ; cơ quan xét xử chỉ tuân theo pháp luật với một chế độ tố tụng công khai, dân chủ. Ngoài các giá trị phổ biến, nhà nước pháp quyền còn bao hàm các giá trị đặc thù được xác định bởi nhiều yếu tố hết sức đa dạng, phong phú lại rất phức tạp và được xác định bởi các điều kiện lịch sử, kinh tế, văn hóa, tâm lý xã hội và môi trường địa lý của mỗi quốc gia dân tộc.

Về phương diện *thực tiễn*, chúng ta rút ra được những đặc trưng của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam và trong quá trình xây dựng Nhà nước đó chúng ta đã tiếp thu được những tinh hoa, những giá trị toàn nhân loại. Đó là các chế định pháp lý như tất cả quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân, sự tôn trọng và bảo vệ các quyền và tự do của con người như những giá trị xã hội cao quý nhất, sự thượng tôn của pháp luật trong các lĩnh vực sinh hoạt của xã hội và trong các hoạt động của Nhà nước cũng như trong việc điều chỉnh các quan hệ xã hội.

Những thành tựu xây dựng đất nước của Việt Nam và những tổng kết lý luận - thực tiễn của Đảng Cộng sản Việt Nam qua hơn 25 năm đổi mới đã cho thấy, về mặt lý luận, Đảng vận dụng nhất quán và sáng tạo tư tưởng về nhà nước và xây dựng nhà nước trong di sản kinh điển Marx - Lenin và tư tưởng Hồ Chí Minh vào thực tiễn Việt Nam, nhất là trong điều kiện đất nước ta đi vào kinh tế thị trường, mở cửa, hợp tác với các nước trên thế giới, chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế.

Về mặt thực tiễn, những nhận thức lý luận mới về nhà nước pháp quyền, những giải pháp, biện pháp xây dựng nó ở nước ta không phải là kết quả của những suy lý chủ quan, tư biện hoặc những giáo điều, áp dụng máy móc mô hình nhà nước pháp quyền của nước ngoài vào Việt Nam mà trái lại, bắt nguồn từ chính thực tiễn cuộc sống của người dân, từ thực tiễn đổi mới ở nước ta hơn phần tư thế kỷ qua. Trong quá trình đổi mới theo hướng dân chủ và pháp quyền, xây dựng một hệ thống pháp luật mới, phát triển về chất, từ “pháp luật thời bao cấp” chuyển sang “pháp luật của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa”, đáp ứng được yêu cầu sản xuất kinh doanh trong nước và chủ động hội nhập kinh tế quốc tế, Đảng Cộng sản Việt Nam đã từng bước phát triển hệ thống quan điểm, nguyên tắc cơ bản về xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của dân, do dân, vì dân. Đồng thời cũng nhận rõ, việc xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa trong điều kiện chuyển đổi nền kinh tế là nhiệm vụ mới mẻ, hiểu biết của chúng ta còn ít, có nhiều việc phải vừa làm, vừa tìm tòi, rút kinh nghiệm.

THU TRANG

Hội thảo khoa học “Đổi mới và hoàn thiện hệ thống chính trị ở nước ta”

Ngày 31/01/2013, tại Hà Nội, Học viện Chính trị - Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh tổ chức Hội thảo khoa học “Đổi mới và hoàn thiện hệ thống chính trị ở nước ta”. Hội thảo được tổ chức nhằm cung cấp những luận cứ khoa học và thực tiễn phục vụ xây dựng văn kiện Hội nghị Trung ương khóa XI. Tham dự Hội thảo có các đồng chí đại diện lãnh đạo của các ban, ngành trung ương, các viện chuyên ngành cùng nhiều nhà khoa học trong và ngoài Học viện.

Hơn 40 tham luận được gửi tới Hội thảo, tập trung làm sáng tỏ những luận điểm cơ bản về hệ thống chính trị và đổi mới hệ thống chính trị ở Việt Nam; đánh giá những thành tựu và những mặt hạn chế hoạt động của hệ thống chính trị ở nước ta trong quá trình đổi mới; phát hiện những vấn đề đặt ra trong hoạt động của hệ thống chính trị hiện nay và đề xuất các quan điểm, phương hướng và giải pháp cụ thể kiến nghị với Ban Chấp hành Trung ương Đảng để đổi mới, kiện toàn hệ thống chính trị các cấp ở nước ta.

Các đại biểu nhất trí là, hơn 80 năm qua, dưới sự lãnh đạo của Đảng, hệ thống chính trị nước ta đã phát huy tốt tổ chức và vận hành của mình, đã dẫn dắt nhân dân ta vượt qua nhiều thách thức, khó khăn, giành được nhiều thành tựu to lớn, thu được nhiều thành quả. Đặc biệt, kể từ khi thực hiện đường lối đổi mới năm 1986 đến nay, hệ thống chính trị nước ta đang ngày càng được củng cố, hoàn thiện từng bước để thực hiện quá độ lên CNXH, xây dựng đất nước “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”, thực thi nền dân chủ nhân dân, bảo đảm quyền lực thuộc về nhân dân.

Tuy nhiên, hệ thống chính trị của nước ta vẫn còn bộc lộ nhiều khiếm khuyết. So với yêu cầu của thực tiễn, năng lực và hiệu quả lãnh đạo của Đảng, hiệu quả quản lý và điều hành của Nhà nước, hiệu quả hoạt động của các đoàn thể chính trị-xã hội như Mặt trận Tổ quốc, Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ, Hội Cựu chiến binh và các tổ chức chính trị-xã hội ở cơ sở chưa tiến kịp với đòi hỏi của thực tiễn. Một bộ phận cán bộ trong hệ thống chính trị suy thoái về phẩm chất, đạo đức, lối sống, thiếu năng lực thực thi công vụ, chưa khắc phục được tình trạng "công chức hóa"... Việc đổi mới và hoàn thiện hệ thống chính trị là một yêu cầu cấp thiết nhằm đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, đảm bảo phát triển thành công nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, đặc biệt trong bối cảnh tình hình chính trị-xã hội thế giới còn diễn biến phức tạp và tiềm ẩn nhiều yếu tố khó đoán định như hiện nay.

Tại Hội thảo, các đại biểu đã đề xuất một số giải pháp đổi mới hệ thống chính trị ở nước ta, cụ thể là đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng, củng cố tổ chức bộ máy; đổi mới hình thức, phương pháp hoạt động của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể chính trị-xã hội, đảm bảo cho các tổ chức này thực hiện tốt chức năng, nhiệm vụ của mình; đổi mới công tác đào tạo bồi dưỡng; nâng cao năng lực hoạt động lãnh đạo, quản lý của đội ngũ cán bộ chủ chốt các cấp trong hệ thống chính trị; xây dựng cơ chế giám sát của nhân dân đối với quyền lực nhà nước; đổi mới, tăng cường giám sát quyền lực nhà nước; nâng cao vai trò phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc; đẩy mạnh cải cách hành chính, tinh giản biên chế...

MAI LINH

Hội thảo khoa học: Định hướng nghiên cứu phát triển văn hóa, con người và chất lượng nguồn nhân lực ở Việt Nam đến năm 2020

Vừa qua, tại Hà Nội, Chương trình KX.03/11-15 thuộc Văn phòng các Chương trình trọng điểm cấp Nhà nước Bộ Khoa học và Công nghệ tổ chức Hội thảo khoa học với chủ đề “Định hướng nghiên cứu phát triển văn hóa, con người và chất lượng nguồn nhân lực ở Việt Nam đến năm 2020”. Tham dự Hội thảo có các nhà khoa học, đại biểu của nhiều bộ, ban, ngành, viện nghiên cứu, học viện và trường đại học ở Hà Nội.

Tại Hội thảo, PGS.TS. Mai Quỳnh Nam - chủ nhiệm Chương trình trình bày 4 mục tiêu cụ thể của Chương trình: Cung cấp luận cứ khoa học và thực tiễn về văn hóa và phát triển. Sự biến đổi của văn hóa từ xã hội truyền thống sang xã hội hiện đại. Quyền con người vì mục tiêu phát triển con người và văn hóa; Định hướng xây dựng văn hóa trong quản lý, văn hóa lãnh đạo, các giá trị văn hóa trong hoạt động xã hội của con người ở các cộng đồng trước sự phát triển của xã hội và hội nhập quốc tế; Định hướng xây dựng đạo đức, lối sống, tác phong của con người trong các hoạt động xã hội cơ bản vì mục tiêu phát triển đất nước; Đánh giá thực trạng con người, nguồn nhân lực theo ngành; trên cơ sở đó dự báo nhu cầu nguồn nhân lực cho từng ngành, đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội đến năm 2020.

Tương ứng với 4 mục tiêu trên, Bộ Khoa học và Công nghệ đề ra cho Chương trình 7 nội dung, đó là: Đánh giá thực trạng văn hóa, con người và nguồn nhân lực Việt Nam; Nghiên cứu sự chuyển đổi từ hệ giá trị truyền thống sang xã hội công nghiệp và nền kinh tế trí thức; Nghiên cứu về hành vi, chuẩn

mục của cá nhân và nhóm xã hội trong mối quan hệ với phát triển kinh tế-xã hội; Nghiên cứu quyền con người và các điều kiện thực thi quyền con người vì mục tiêu phát triển; Nghiên cứu khả năng thích ứng văn hóa của các tầng lớp dân cư ở nước ta hiện nay trong cơ chế thị trường với sự hội nhập quốc tế; Nghiên cứu vai trò và sự tham gia của người dân trong hoạt động quản lý và phát triển văn hóa...

Hội thảo tập trung vào định hướng nghiên cứu của Chương trình. Căn cứ vào mục tiêu và nội dung của Chương trình, các đại biểu đưa ra những định hướng nghiên cứu trên 3 chủ đề chính của Chương trình để triển khai trong năm 2013.

Các ý kiến của các đại biểu đã khẳng định sự cần thiết của 4 mục tiêu và 7 nội dung của Chương trình KX03. Các tham luận đã chỉ ra được những vấn đề của Chương trình cũng như đi sâu vào nội dung của đề tài

minh nghiên cứu, đặc biệt coi trọng các phương pháp nghiên cứu liên ngành. Ngoài ra, các đại biểu cho rằng, làm thế nào để liên kết 3 trụ cột phát triển văn hóa, phát triển con người và phát triển nguồn nhân lực là chủ đề cơ bản, xuyên suốt. Ba chủ đề này coi như bao trùm các lĩnh vực nghiên cứu của khoa học xã hội - nhân văn. Trong đó, gợi ý của GS. Dương Phú Hiệp và GS.TS. Hồ Sĩ Quý được Hội thảo đặc biệt quan tâm: *khái niệm định hướng và điều kiện để định hướng đúng; văn hóa làm người và văn hóa làm nghề*, đó là những gợi ý rất bổ ích làm phong phú thêm về ý nghĩa thực tiễn và lý luận của Chương trình.

Đề xuất của các đại biểu cho thấy, các chương trình KX phải đáp ứng được một số yêu cầu cơ bản, trong đó phải có khả năng khái quát cao, nó là vấn đề cấp thiết và có tính ứng dụng.

CH.